

Brainport-project over rol aoc's en ipc's bij leven lang leren

Meer rekening houden met leervoorkeuren

Een vakblad lezen. Even met de buurman praten over hoe zijn klimaatcomputer werkt. Of gewoon een vakbeurs bezoeken. Je haalt er geen diploma of een deelkwalificatie mee, maar je bent wel aan het leren. Wageningse onderzoekers vinden dat scholen daar rekening mee moeten houden.

Ondernemers en medewerkers in de agrosector vinden leren via een vakblad, een gesprek met de buurman of een beursbezoek leuker dan de schoolbanken. Aoc's en ipc's die een rol willen spelen in het leven lang leren dienen daar beter op in te spelen. Dat concluderen Thomas Lans en Renate Wesselink van de Leerstoelgroep Educatie en Competentie Studies van de Wageningse universiteit naar aanleiding van het onderzoek dat zij het afgelopen jaar uitvoerden in het project Brainport. Organiseer niet weer een traditionele cursus in de schoolbanken, maar sluit aan bij de leervoorkeuren van de mensen, luidt de boodschap van het duo aan aoc's en ipc's. Scholen die dat niet doen, raken snel hun positie kwijt in het leven lang leren in de agrosector. Ze baseren hun stellingname op de vraaggesprekken die ze voerden met ondernemers en medewerkers in de glastuinbouw over hun leervragen,

leermogelijkheden en leermotieven. "Ondernemers zijn in hun leervragen nog steeds heel technisch gericht", vindt Lans. Klimaatcomputers, automatisering. Ze willen er veel van weten. "Daarnaast realiseren ze zich echter in toenemende mate dat leren op het terrein van ondernemerschap steeds belangrijker wordt. Denk aan risico nemen, strategisch denken, visie ontwikkelen." Volgens beide onderzoekers heeft dat met name te maken met de liberalisering van de wereldhandel en het verdwijnen van het OVO-drieluik Onderzoek – Voorlichting – Onderwijs. "Ze realiseren zich dat ze meer als vrije ondernemer moeten gaan opereren." Ook personeelsbeleid houdt ondernemers in toenemende mate bezig. "Over hoe om te gaan met medewerkers en over hoe je hen aan je kunt binden", legt Wesselink uit. De leermotieven van medewerkers laten eveneens een kentering zien. Wesselink: "Ze zijn mondiger omdat ze vaak al op een andere manier

onderwijs hebben gehad. En steeds vaker geven zij aan dat ze willen leren voor hun persoonlijke ontwikkeling in plaats van voor hun baas. Ze willen employabel blijven."

Onduidelijk

Lans en Wesselink stelden niet alleen vast wat ondernemers en werknemers willen leren, maar ook hoe ze dat het liefste willen doen. Informeel en non-informeel leren scoren daarbij hoger dan formeel leren, zo stelden zij vast. Er is sprake van informeel leren als dat min of meer onbewust plaatsvindt. "Je doet dingen – bijvoorbeeld het lezen van een vakblad – en realiseert je pas later dat je er iets van geleerd hebt", legt Wesselink uit. Non-formeel leren zit een beetje tussen dit informele leren en een cursus – het formele leren – in. "Je hebt wel een leerdoel maar dat is niet gericht op het behalen van een diploma of kwalificatie. Bijvoorbeeld het deelne-

▲ **Renate Wesselink en Thomas Lans: "Aoc's en ipc's zouden bij het leven lang leren in de agrosector vooral een makelaarsfunctie kunnen vervullen"**

men aan een studieclub of het een bezoek aan een vakbeurs." Voor de onderzoekers was vooral de vraag relevant welke rol aoc's en ipc's bij het leven lang leren in de agrosector spelen en in welke mate zij rekening houden met deze leervoorkeuren van ondernemers en werknemers. "Die blijkt nogal beperkt te zijn en het interessante is dat dit ten dele met vooroordelen te maken heeft", aldus Wesselink. "Het aanbod van aoc's en ipc's sluit voor een belangrijk deel onvoldoende aan bij de behoeftes van ondernemers en medewerkers. Korte cursussen geven hen niet zo veel voldoening. Ze leren zoals eerder vastgesteld liever informeel en non-fomeel. Bovendien vinden ze korte cursussen teveel hap snap en weinig toepasbaar. Ondernemers willen meer integratie van het leren binnen het bedrijf waardoor de toegevoegde waarde beter zichtbaar wordt." In de cursusgidsen geven aoc's en ipc's overigens steeds vaker aan dat zij daarvoor maatwerk aanbieden, zo stelden Lans en Wesselink vast. Desondanks waren de geïnterviewde ondernemers en medewerkers daar

meestal niet van op de hoogte. "Ze lezen het dus gewoon niet of kunnen er zich geen voorstelling bij maken." Aoc's en ipc's willen graag een rol spelen in het leven lang leren in de sector, zo stelden de onderzoekers vervolgens vast in een gesprek waarin ze de cursuscoördinatoren van die instellingen confronteerden met de onderzoeksresultaten. En ook de ondernemers gaven in de interviews aan dat ze voor het leven lang leren in de sector wel een rol zagen voor deze groene onderwijsinstellingen. "Maar," zo concludeert Lans, "wat die rol nu precies zou moeten zijn, kon geen van beide partijen echt duidelijk maken." Om daar meer zicht op te krijgen, organiseerden ze in het kader van hun onderzoek twee pilots die tot heel interessante resultaten leidden.

Pilots

De eerste pilot hing samen met de verplichte verlenging van de spuitlicentie voor gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen. Ondernemers

en medewerkers waren al langer niet tevreden over de wijze waarop aoc's en ipc's hen via cursussen – formeel leren dus – in de gelegenheid stelde om de licentie te verlengen. "Men vond de cursussen weinig vernieuwend en slecht aansluitend op de praktijk op het bedrijf." Aoc's en ipc's wilden graag inspelen op de wensen uit het bedrijfsleven maar klaagden op hun beurt over de beperkte kennisdoorstroom uit het onderzoek.

Lans: "Kortom, onderzoek, onderwijs en bedrijfsleven liepen bij het thema gewasbescherming voortdurend om elkaar heen zonder concreet bij te dragen aan een leven lang leren van de praktijk. Iedereen zat maar wat lijdzaam af te wachten totdat een andere partij actie zou ondernemen."

Lans en Wesselink bedachten met de betrokken partijen een pilot om te kijken hoe het anders kan. Ze lieten het PPO (Praktijkonderzoek Plant en Omgeving) in Lisse een open dag organiseren waarop de onderzoekers ieder in hun eigen standje de bezoekende deelnemers informeerden over de laatste ontwikkelingen op het gebied van de gewasbescherming en hen gelegenheid gaven vragen te stellen over gewasbescherming in relatie tot hun eigen praktijk. De erkenning van licentie werd in handen gelegd van een aoc dat bij de open dag betrokken werd. Deelnemers moesten vooraf formuleren wat ze op deze dag op het gebied van gewasbescherming wilden leren en achteraf vaststellen wat het resultaat was. Dat leverde hen punten op voor de licentieverlenging. "De kenniscirculatie kwam goed op gang", stelt Lans achteraf vast, "en de evaluatie met de deelnemers leerde ons dat alle betrokkenen zeer tevreden waren." "We konden op deze manier nog heel wat andere pilots bedenken", vervolgt Lans. "In ons onderzoeksrapport hebben we daarom nog eens vijf ideeën daarvoor beschreven." Het betreft o.a. een idee voor virtuele studiegroepen waarin telers elkaars resultaten vergelijken en discussiëren, het omvormen van studieclubs naar leerondernemingen waarin bedrijfsontwikkelingsplannen en persoonlijke ontwikkelingsplannen het uitgangspunt vormen voor leertrajecten en het opzetten van alumninetwerken. →

Dat laatste idee wordt nu door de beide onderzoekers ook uitgewerkt in een pilot. In tegenstelling tot het hoger onderwijs blijken aoc's hier vrijwel niets aan te doen, zo stelden Lans en Wesselink vast. Vroeger wel, maar het is volgens hen sterk verwaterd door de fusies in aoc-land. "We denken dat aoc's en ipc's met zo'n alumninetwerk verbindingen kunnen leggen tussen initieel en post-initieel leren. Bovendien zien we mogelijkheden in internationaal perspectief. Nederland heeft veel kennis op het gebied van land- en tuinbouw. Daar zouden we – mede in aansluiting op de profilering van onze kennis-economie – iets mee moeten doen. We gaan dat in een éénjarige pilot nu uitwerken in het kader van een leven lang leren en zijn daarvoor inmiddels gestart met een behoeftenonderzoek bij de aoc's en de internationale alumni van PTC+."

Makelaar

Aoc's en ipc's zijn niet de enige spelers in het veld van een leven lang leren in de agrosector. Voorlichting, praktijkonderzoek en commerciële organisaties blazen ook een stevige partij op deze markt mee. Aoc's en ipc's die serieuze ambities hebben om op termijn een relevante rol bij het leven lang leren te spelen, dienen zich volgens Wesselink en Lans scherp bewust te zijn van de inbreng van die partijen, de leerwensen van ondernemers en medewerkers en hun eigen potentie. "Een sterk punt voor aoc's en ipc's is dat ze de mogelijkheid hebben om leeractiviteiten te erkennen. Maar ze moeten zich goed realiseren dat hun grootste expertise niet zozeer op het inhoudelijke vlak ligt maar op de didactische kant. Hun toegevoegde waarde ligt daarom vooral in de makelaarsfunctie die ze

kunnen vervullen bij het leven lang leren. Gezien de doelgroep van het initiële onderwijs van aoc's gaat het dan om kennis en vaardigheden op tactisch en operationeel niveau." De onderzoeksresultaten van het Brainport-project zijn beschreven in het boekje 'Een leven lang leren in het Nederlandse agrofoodcomplex'. Iedereen die heeft meegewerkt aan het onderzoek, krijgt een exemplaar toegestuurd. Het boekje is verkrijgbaar bij de Leerstoelgroep Educatie en Competentiestudies Wageningen UR, tel. 0317 484343 (office.eduthomas.lans@wur.nl)

Pieter Boetzkes